

КОНЦЕПЦІЯ ОБЛІКУ ЕЛЕКТРОННИХ ГРОШЕЙ У БАНКАХ

© 2014 МЕЛЬНИЧЕНКО О. В.

УДК 336.71

Мельниченко О. В. Концепція обліку електронних грошей у банках

У статті запропоновано вирішення проблеми обліку електронних грошей у банках, яка обумовлена необхідністю створення належної системи контролю, джерел інформації для здійснення економічного аналізу електронних грошей у банку. Викладена концепція обліку електронних грошей має також допомогти користувачам виявити сильні та слабкі фінансові сторони банку, оцінити його ліквідність і платоспроможність. У роботі проаналізовано окремі положення Міжнародних стандартів фінансової звітності, які розкривають сутність операцій з електронними грошима, та наведено комплексну бухгалтерську модель обліку операцій з електронними грошима в банках.

Ключові слова: електронні гроші, облік, міжнародні стандарти, бухгалтерська модель

Табл.: 2. **Бібл.:** 9.

Мельниченко Олександр Віталійович – кандидат економічних наук, доцент, докторант, Житомирський державний технологічний університет (вул. Черняхівського, 103, Житомир, 10005, Україна)

Email: amelnitschenko@yahoo.de

УДК 336.71

Мельниченко А. В. Концепция учета электронных денег в банках

В статье предложено решение проблемы учета электронных денег в банках, которая обусловлена необходимостью создания надлежащей системы контроля, источников информации для осуществления экономического анализа электронных денег в банках. Изложенная концепция учета электронных денег призвана также помочь пользователям выявить сильные и слабые финансовые стороны банка, оценить его ликвидность и платежеспособность. В работе проанализированы отдельные положения Международных стандартов финансовой отчетности, которые раскрывают сущность операций с электронными деньгами, и приведена комплексная бухгалтерская модель учета операций с электронными деньгами в банках.

Ключевые слова: электронные деньги, учет, международные стандарты, бухгалтерская модель

Табл.: 2. **Библ.:** 9.

Мельниченко Александр Витальевич – кандидат экономических наук, доцент, докторант, Житомирский государственный технологический университет (ул. Черняховского, 103, Житомир, 10005, Украина)

Email: amelnitschenko@yahoo.de

UDC 336.71

Melnychenko O. V. Accounting Concept of Electronic Money in Banks

The article provides a solution to the problem of counting electronic money in the banks, which is due to the need to establish a proper monitoring system, data sources for the implementation of the economic analysis of electronic money in banks. The concept of counting electronic money is also intended to help users identify the strengths and weaknesses of the financial side of the bank, to assess its liquidity and solvency. In this paper we reviewed some of the provisions of the International Financial Reporting Standards, which reveal the essence of operations with electronic money, and provided the complex financial model of operations with electronic money in banks.

Key words: electronic money, accounting, international standards, the accounting model

Tabl.: 2. **Bibl.:** 9.

Melnychenko Oleksandr V. – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Candidate on Doctor Degree, Zhytomyr State Technological University (vul. Chernyakhovskogo, 103, Zhytomyr, 10005, Ukraine)

Email: amelnitschenko@yahoo.de

Вступ. Досліджуючи сутність електронних грошей, механізми та методи організації їх обігу та оцінки діяльності банків із цим платіжним засобом, нами було виявлено низку прогалин економічного, правового, методологічного й організаційного характеру. Сьогодні залишаються ще не висвітленими окремі аспекти, зокрема, обліку електронних грошей. При тому, що облік операцій з грошовими коштами є основою для організації їх обігу, контролю за діяльністю будь-якої установи та забезпечує користувачів необхідною інформацією про фінансово-господарську діяльність суб'єктів господарювання. Тому така прогалина потребує якнайшвидшого усунення і вирішення питання відображення в бухгалтерському обліку операцій з електронними грошима, у тому числі і в банках.

Проблема, яку, ми вважаємо, необхідно сьогодні вирішити, полягає у правильному відображенні операцій з електронними грошима в системі бухгалтерського обліку банків, які безпосередньо беруть участь у грошовому обігу країни. При цьому вирішувати названу проблему в рам-

ках наукового напрямку з обліку доцільно на основі міжнародних нормативних документів, зокрема, ґрунтуючись на Міжнародних стандартах фінансової звітності, якими, однак, не визначено чітких правил здійснення обліку електронних грошей, наприклад, окремим стандартом.

Вивченість у науковій літературі. Сучасні науковці приділяють увагу бухгалтерському обліку у практичному сенсі, вивчаючи та описуючи його механізми для відображення операцій за конкретними напрямками роботи підприємств, установ і організацій. Серед них доцільно відзначити Ф. Ф. Бутинця, С. Ф. Голова, Г. Г. Кірейцева, А. М. Кузьмінського, Н. М. Малюгу, М. С. Пушкаря тощо. Інші автори наукових праць досліджують питання бухгалтерського обліку та фінансової звітності саме в банківських установах, зокрема, О. В. Васюренко, А. М. Герасимович, Л. М. Кіндрацька, Г. П. Табачук та інші. Зовсім мало сучасних праць присвячено саме проблемі обліку електронних грошей, хоч цей платіжний засіб, впевнені, потребує сьогодні особливої уваги з боку обліковців – науковців та

практиків, оскільки його впровадження і активне використання у повсякденному житті, на нашу думку, відбудеться найближчим часом. І практично зовсім не приділяється уваги бухгалтерському обліку електронних грошей в банках, які відіграють головну роль в їх емісії й обігу, зокрема, в Україні.

Метою цієї статті є надання пропозицій щодо створення діючої системи бухгалтерського обліку в банках, які використовують для розрахунків електронні гроші, керуючись економічною сутністю зазначеного платіжного засобу та вимогами й принципами, передбаченими міжнародним правом, зокрема, Міжнародними стандартами фінансової звітності.

Предметом цього дослідження є теоретико-методологічні підходи до правильного відображення в бухгалтерському обліку банків операцій з електронними грошима, що полягає в об'єктивному висвітленні операцій з їх емісії, погашення, зберігання та подальшого переказу.

Виклад основного матеріалу.

Облік за міжнародними стандартами

У Міжнародному стандарті бухгалтерського обліку 7 «Звіт про рух грошових коштів» (далі – МСФЗ 7) йдеться про те, що для фінансових установ грошові кошти можуть розглядатись як продукція. А до грошових коштів стандарт відносить готівку в касі й депозити до запитання [4]. У вказаному документі не передбачено, що інформацію у звіті про рух грошових коштів слід показувати також і щодо випуску, емісії та погашення електронних грошей, хоча і зазначається, що такий звіт надає змогу користувачеві інформації проводити оцінку фінансового стану установи, у тому числі її ліквідності й платоспроможності.

З іншого боку, у МСФЗ 7 (п. 9) визначено, що грошові потоки не включають зміни статей, що становлять грошові кошти та їх еквіваленти. Звідси, робота банку з саме випуску електронних грошей та організації їх обігу не формує його грошових потоків, оскільки ці компоненти є частиною управління грошовими коштами банку, а не частиною його операційної, інвестиційної чи фінансової діяльності. Таке твердження пов'язане в першу чергу з тим, що кількість коштів у банку при випуску електронних грошей не змінюється абсолютно: усі випущені електронні гроші відображаються на рахунках їх забезпечення в банку. А звіт про рух грошових коштів повинен відображати саме грошові потоки і з поділом їх на вказані види діяльності (п. 10 МСФЗ 7). При цьому, доходи (комісійні), отримані з користувачів (власників) електронних грошей за їх продаж, погашення, можна класифікувати як надходження від операційної діяльності банку і тому інформацію про них слід відображати у такому звіті.

Разом з тим, організація випуску та обігу електронних грошей потребує також й інвестицій, у тому числі для організаційно-технічного забезпечення роботи з електронними грошима. До такого забезпечення, зокрема, можна віднести:

- процесинг, що забезпечує авторизацію, моніторинг, збір, оброблення та зберігання інформації, а також надання обробленої інформації учасникам розрахунків і банку для проведення взаєморозрахунків у системі електронних грошей за операціями з ними;

- відповідної кваліфікації персонал, що здатен реалізувати та підтримувати діяльність банку у цій галузі;

- інфраструктуру, що включає в себе, зокрема, апаратні та програмні засоби для приймання в оплату електронних грошей, їх переказу, поповнення електронних гаманців тощо.

Тому і в цьому сенсі інформацію про роботу з електронними грошима слід включати до звіту про рух грошових коштів як грошові потоки від інвестиційної діяльності відповідно до МСФЗ 7.

Вказаним стандартом також надаються приклади грошових потоків, що виникають від фінансової діяльності. Серед них, крім іншого, зазначаються надходження грошових коштів від випуску незабезпечених боргових зобов'язань (п. 17 «в» МСФЗ 7). Це свідчить, на нашу думку, що банкам-емітентам слід все ж відобразити у такому звіті інформацію про випущені електронні гроші, котрі згідно з Директивою Європейського Парламенту щодо започаткування та здійснення діяльності установами – емітентами електронних грошей означають електронно, в тому числі магнетично, накопичену грошову вартість, яка представлена вимогою до емітента, і яка після отримання коштів випускається з метою здійснення платіжних трансакцій і приймається фізичною чи юридичною особою, що не є емітентом [цих] електронних грошей [2]. Тобто електронні гроші як зобов'язання банку, який здійснив їх випуск, не мають під собою заставних зобов'язань і підкріплені лише сумлінністю емітента, суть якої полягає у свідомому зосередженні залучених від користувачів (власників) електронних грошей (коштів) на спеціальних рахунках та не використання їх для активних операцій та іншого розміщення на власний розсуд як за коштами, залученими, наприклад, у вклади.

У розділі «Розкриття іншої інформації» МСФЗ 7 йдеться також про кошти, які утримуються суб'єктом господарювання, але не доступні для використання групою, до складу якої він входить. Доступ користувачів до такої інформації згідно із МСФЗ 7 дозволяє користувачам зрозуміти фінансовий стан та ліквідність банку.

Зважаючи на викладене, ми вважаємо, що у звіті про рух грошових коштів доцільно вказувати також інформацію про емісію та використання електронних грошей, у тому числі випущені й іншими банками, у тому числі й тими, що визнані банкрутами, або ліквідуються за рішенням уповноважених органів, або в яких призначена тимчасова адміністрація, або які зареєстровані в офшорних зонах. Така інформація дозволить потенційним користувачам (власникам) електронних грошей приймати рішення щодо придбання їх у банків.

У наших та інших дослідженнях, у нормативних документах стосовно електронних грошей завжди йде мова про їх забезпечення. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 37 «Забезпечення, умовні зобов'язання та умовні активи» (далі – МСБО 37) [3] роз'яснює та тлумачить, крім іншого, поняття забезпечення та зобов'язання. Так, забезпечення – це зобов'язання з невизначеним строком або сумою, а зобов'язання – існуюче зобов'язання суб'єкта господарювання, яке виникає в результаті минулих подій і погашення якого, як очікується, призведе до вибуття ресурсів, що втілюють у собі економічні вигоди.

Отже, про забезпечення йдеться у випадку емісії електронних грошей і передачі їх користувачеві. Під час розрахунків між власниками електронних грошей та продавцем послуг, що уклав з учасником системи електронних грошей договір щодо прийняття їх в оплату за товари, роботи чи послуги, йдеться про умовне зобов'язання банку-емітента, яке виникає внаслідок минулих подій і існування якого підтвердиться після того, як відбудуться чи не відбудуться певні події. До таких подій можна віднести звернення продавця до емітента з вимогою погашення прийнятих від покупця електронних грошей. За інших рівних умов такі події можуть і не відбутися, оскільки одного разу емітовані електронні гроші можуть обертатися між продавцями та покупцями гіпотетично до нескінченності, оскільки вони не зношуються, а припинити свій обіг можуть лише у випадку припинення діяльності емітента, системи електронних грошей в цілому та інших випадках, що унеможливають пред'явлення до емітента вимог щодо погашення електронних грошей. Про це також йдеться в п. 12 МСБО 37 [3], де зазначено, що у широкому розумінні всі забезпечення є умовними, оскільки вони не визначені за строками.

При цьому МСБО 37 розрізняє забезпечення й умовні зобов'язання: забезпечення визнаються зобов'язаннями, якщо їх можна достовірно оцінити, що відповідає дійсності під час роботи банку з електронними грошима (сума емісії чітко відома, тому відомий розмір зобов'язань), а умовні зобов'язання визнаються такими, якщо відсутня ймовірність вибуття ресурсів, що втілюють у собі економічні вигоди. Останнє твердження впливає із принципів роботи з електронними грошима: кошти, що є їх забезпеченням, не можуть бути розміщені емітентом для отримання економічних вигод, тому і їх втрата (погашення електронних грошей) не призведе до втрати ресурсів, за якими можлива економічна вигода. Крім того, вказаним стандартом (п. 61 [3]) чітко визначено, що забезпечення слід використовувати лише для тих випадків, для яких це забезпечення було створено.

Сучасний підхід до обліку електронних грошей

Підходити до обліку електронних грошей слід вважати та фундаментально, оскільки лише при продуманому підході можна досягти правильного відображення операцій з цим платіжним засобом, який є певною мірою суперечливим з економічної точки зору. Ця суперечливість полягає у тому, що електронні гроші мають різні характеристики й розглядаються часто як протилежні категорії. Так, раніше нами було визначено, що вони мають ознаки як готівкових, так і безготівкових коштів [8]. Крім того, нами у наших працях [7] було запропоновано у вітчизняних банках здійснювати облік коштів, що є забезпеченням електронних грошей на балансовому рахунку банку № 2622 із кореспонденцією з рахунками, на яких обліковуються грошові кошти в касі, програмно-технічних комплексах самообслуговування, на поточних та інших рахунках банку, на які зараховуються кошти, прийняті для придбання електронних грошей. За вказаним рахунком банку-емітенту необхідно відкрити окремий аналітичний рахунок для обліку випущених електронних грошей за кожним видом електронного пристрою.

Для банків же, які приймають електронні гроші, випущені іншими банками, використання рахунку 2622 не

буде доречним, оскільки даний рахунок призначений для обліку коштів, що входять до складу пасивів банку (його зобов'язань як емітента), а електронні гроші, емітовані іншими банками, слід відносити до грошових коштів у складі активів установи. Отже, перше протиріччя полягає у їхній економічній суті: з одного боку, як зобов'язань емітента, з іншого – як активів у складі грошових коштів тих суб'єктів господарювання, які не є їх емітентом. У цьому сенсі Міністерство фінансів України прийняло рішення щодо обліку операцій підприємств та організацій з електронними грошима [9]: до Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку [5] було внесено зміни щодо використання активного рахунку 33 Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій. До переліку субрахунків вказаного рахунку уведено субрахунок 335 «Електронні гроші, номіновані в національній валюті», за яким відображаються операції з електронними грошима.

При цьому Національним банком України досі не приведено власні нормативно-правові акти у відповідність до вимог часу та умов ведення бізнесу із використанням електронних грошей за участі банківської системи України. Так, у нинішньому Плані рахунків бухгалтерського обліку банків можна передбачити аналогічний окремий аналітичний рахунок для відображення операцій з електронними грошима, наприклад, у складі групи рахунків 100 «Банкноти та монети». Або у складі групи рахунків 150 «Кошти на вимогу в інших банках», оскільки забезпечення електронних грошей все ж є вимогою до емітента (в Україні – банку) повернути готівкові чи безготівкові кошти при пред'явленні електронних грошей.

Для концептуального вирішення проблеми відображення в бухгалтерському обліку українських банків операцій з електронними грошима, на нашу думку, доцільно створити окрему групу рахунків другого порядку в першому класі рахунків, наприклад, за номером 17 «Електронні гроші, емітовані іншими банками» із активними та пасивними субрахунками, на яких би відображалися операції з емісії електронних грошей, прийняття в оплату електронних грошей, випущених іншими банками, нарахування доходів та витрат за операціями з ними.

Для відображення сьогодні операцій з бухгалтерського обліку операцій з електронними грошима в банках пропонуємо використовувати наступні рахунки Плану рахунків бухгалтерського обліку банків:

- 1001 – Банкноти та монети в касі банку;
- 1002 – Банкноти та монети в касі відділень банку;
- 1004 – Банкноти та монети в банкоматах;
- 1502 – Кошти банків у розрахунках;
- 2600 – Кошти на вимогу суб'єктів господарювання;
- 2622 – Кошти в розрахунках фізичних осіб;
- 2902 – Кредиторська заборгованість за прийняті платежі;
- 2924 – Транзитний рахунок за операціями, здійсненими з використанням платіжних карток.

Відображення операцій з електронними грошима в банках в Україні ми пропонуємо здійснювати відповідно до бухгалтерської моделі, наведеної в табл. 1.

Особливого підходу до обліку операцій з електронними грошима потребуватимуть активні операції банків,

Бухгалтерські проведення за операціями з електронними грошима в банках

№ з/п	Операція	Дебет	Кредит
1	2	3	4
1	Ініціювання емісії електронних грошей фізичною особою:		
	готівкою через касу	1001, 1002	2902
	готівкою за допомогою програмно-технічного комплексу самообслуговування (ПТКС)	1004	2902
	за допомогою системи дистанційного банківського обслуговування (Інтернет-банкінг)	2620	2924
	із використанням платіжної картки	2625	2924
2	Емісія електронних грошей	2924, 2902	2622
3	Пред'явлення електронних грошей фізичною особою до погашення:		
	для видачі готівкою	2622	1001, 1002
	для перерахування на поточний рахунок	2622	2620
	для перерахування на картковий рахунок	2622	2625
	для видачі через банкомат	2622	1004
4	Пред'явлення електронних грошей юридичною особою до погашення	2622	2600
5	Приймання електронних грошей, випущених цим банком, для подальшого переказу	2622	2902
6	Приймання електронних грошей, випущених іншим банком, для подальшого переказу	1502	2902

які сьогодні не розглядаються у науковій літературі, але й не спростовується можливість, наприклад, видачі банками кредитів електронними грошима. Звісно, кредитування за допомогою такого платіжного засобу на сьогодні можливе невеликими сумами в межах загальних лімітів використання електронних грошей. Чи є у таких операціях сенс, доцільність та потреба, на даному етапі розвитку електронних грошей ми не ставили за мету з'ясувати, однак вважаємо, що механізми роботи з електронними грошима, у тому числі й облікові, слід розробити та, у випадку виникнення потреби, використати. Сьогодні обмеження у використанні електронних грошей стосуються максимальної суми, що може зберігатися на електронному гаманці та використовуватись протягом певного періоду в часі, пов'язані із інформаційною безпекою, зменшенням ризиків відмивання (легалізації) коштів, одержаних злочинним шляхом або фінансування тероризму тощо. З часом інструменти уникнення вказаних ризиків можуть стати іншими, тому і використовувати обмеження до операцій з електронними грошима може відпасти. Крім того, необхідність в ідентифікації осіб, що здійснюють фінансові операції, може також відпасти у зв'язку із розвитком технологій в усіх сферах людського життя, тому питання контролю за уникненням злочинних операцій можуть переміститись з економічної в технічну чи технологічну площину. Так, наприклад, сьогодні одним із найефективніших методів боротьби з тероризмом є відслідковування та контроль за фінансовими операціями суспільства. При цьому якість таких методів не є досконалою, оскільки терористичні акції відбуваються по всьому світові в різних масштабах. З часом такі методи можуть базуватись на, наприклад, загальносвітовому контролі за виготовленням та переміщенням зброї чи її компонентів тощо.

Таким чином, будуть, на нашу думку, більше забезпечені права та свободи людей у фінансових операціях. При цьому електронні гроші як зручний та безпечний платіжний засіб до того часу зможуть набути належної популярності та ще більшої безпеки. Саме тоді й будуть необхідні інструменти роботи з вказаною формою коштів, у тому числі й інструменти бухгалтерського обліку.

Одним із важливих фінансових інструментів у сучасному бізнесі є факторинг¹, завдяки якому збільшується товарообіг у країні та забезпечується необхідний рівень доходності усіх учасників цих правовідносин:

- постачальників, які своєчасно отримують кошти за поставлені товари для використання їх для подальшого придбання чи виготовлення продукції;
- покупців, котрі мають можливість використовувати відстрочені платежі для розрахунків з постачальниками фактично після реалізації товару та отримання від цього доходу;
- фактори (банки чи факторингові компанії) – комісійний та процентний дохід за фінансування операцій факторингу.

¹ Факторинг – процес переуступки фактору неоплачених боргових вимог. Одна з основних банківських операцій, що передбачає придбання права вимоги на виконання зобов'язань у грошовій формі за поставлені товари чи надані послуги і прийняття на себе ризику виконання таких вимог та прийом платежів. Це фінансування під відступлення права грошової вимоги: одна сторона (фактор) передає або зобов'язується передати грошові кошти в розпорядження другій стороні (клієнта) за плату, а клієнт відступає або зобов'язується відступити факторові своє право грошової вимоги до третьої особи (боржника). [1]

Операції факторингу, у тому числі щодо їх обліку, в тому числі і в банках, детально вивчені вченими. Ми пропонуємо у табл. 2 власну бухгалтерську модель проведення операцій факторингу банків та розрахунків під час їх проведення за допомогою електронних грошей.

Однією з умов надання банками послуг кредитування, факторингових, лізингових та інших активних операцій часто є відкриття клієнтами рахунків у цьому банку, на який зараховуються кошти клієнту за такими договорами, з яких списується на умовах договірної списання винагорода банку за здійснення операцій тощо. Така практика зрозуміла з точки зору ведення банківського бізнесу: крім отримання прямих доходів від вказаних та інших послуг банки мають можливість, залучивши клієнта на комплексне обслуговування, отримувати додаткові вигоди у вигляді використання коштів клієнта на залишку на такому рахунку, продажу йому інших супутніх банківських послуг, отримання доходів за відкриття та ведення рахунків тощо. Крім того, ставши клієнтами одного банку,

юридичні та фізичні особи часто не прагнуть відкривати додатково рахунки в інших банках, зважаючи на необхідність додаткових фінансових затрат та браку часу. Зважаючи на викладене, операції, в тому числі й активні, за допомогою електронних грошей зможуть, на нашу думку, вирішити вказаний конфлікт інтересів завдяки тому, що клієнтам не буде потреби здійснювати супроводження рахунків у кожному з банків, де він має намір отримати визначену одну послугу. З іншого боку, банки, що надаватимуть можливість клієнтам обирати, здійснювати операції традиційним способом чи за допомогою електронних грошей, матимуть конкурентні переваги та зможуть отримувати додатковий дохід не від ведення поточних чи інших рахунків клієнтів, а від операцій з електронними грошима. Наведена вище бухгалтерська модель демонструє простоту в обліковому сенсі переходу від традиційних розрахунків з використанням поточних рахунків клієнтів до використання банками під час проведення активних операцій електронних грошей.

Таблиця 2

Облік за операціями факторингу із використанням електронних грошей

№ з/п	Операція	Дебет	Кредит
1	2	3	4
1	Відображення зобов'язання банку з надання йому коштів клієнту	9129	9900
2	Приймання банком документів за факторинговими операціями (накладні, рахунки-фактури тощо)	9800	9910
3	Емісія електронних грошей та зарахування їх на електронний гаманець постачальника за договором факторингу	2030	2622
4	Сплата комісійної винагороди банку за здійснення розрахунків за кожною операцією поставки товару клієнтом – постачальником товарів на умовах відстрочення платежу, який уклав договір факторингу з банком	2622	6110
5	Оплата клієнтом комісійної винагороди банку за емісію електронних грошей	2622	6110
6	Оплата клієнтом комісійної винагороди банку за обслуговування дебіторської заборгованості (з ПДВ)	2622	3739
7	Нарахування податку на додану вартість	3739	3622
8	Нарахування комісійних доходів банку за адміністрування дебіторської заборгованості	3739	6111
9	Зменшення зобов'язань банку з надання клієнту коштів	9900	9129
10	Оприбуткування повної суми права вимоги, що придбане банком	9800	9910

Висновки. У цій статті нами запропоновано вирішення проблеми обліку електронних грошей в банках, яка обумовлена необхідністю створення належної системи контролю, джерел інформації для здійснення аналізу. Система обліку електронних грошей покликана також допомогти користувачам виявити сильні та слабкі фінансові сторони банку, оцінити його ліквідність і платоспроможність. У роботі проаналізовано окремі положення Міжнародних стандартів фінансової звітності, які, як ми вважаємо, розкривають сутність операцій з електронними грошима. Нами також вперше наведено комплексну бухгалтерську модель обліку операцій з електронними грошима в банках в Украї-

ні. Крім того, надано пропозиції щодо відображення операцій з цим платіжним засобом у фінансовій звітності банку відповідно до Міжнародних стандартів фінансової звітності, зокрема, Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку 7 «Звіт про рух грошових коштів», 37 «Забезпечення, умовні зобов'язання та умовні активи» та Концептуальної основи фінансової звітності [6]. Разом з тим, було запропоновано окремі інструменти для відображення у бухгалтерському обліку банків активних операцій, розрахунки за якими здійснюються електронними грошима як один з перспективних способів їх використання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Арбузов С. Г. Банківська енциклопедія / С. Г. Арбузов, Ю. В. Колобов, В. І. Міщенко, С. В. Науменкова. – К. : Центр наукових досліджень НБУ; Знання, 2011. – 504 с.
2. Директива 2009/110/ЄС Європейського Парламенту та Ради щодо започаткування та здійснення діяльності установами – емітентами електронних грошей та пруденційний нагляд за ними, що вносить зміни до Директиви 2005/60/ЄС та 2006/48/ЄС та скасовує Директиву 2000/46/ЄС [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=72391>
3. Забезпечення, умовні зобов'язання та умовні активи. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 37 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://www.minfin.gov.ua/file/link/394632/file/IAS%2037%20%20\(ed_2013\)ua.pdf](http://www.minfin.gov.ua/file/link/394632/file/IAS%2037%20%20(ed_2013)ua.pdf)
4. Звіт про рух грошових коштів. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 7 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://www.minfin.gov.ua/file/link/394611/file/IAS%2007%20\(ed_2013\)ua.pdf](http://www.minfin.gov.ua/file/link/394611/file/IAS%2007%20(ed_2013)ua.pdf)
5. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджена наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>
6. Концептуальна основа фінансової звітності [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.minfin.gov.ua/file/link/332198/file/buh.pdf>
7. Мельниченко О. Аудит електронних грошей в банках України // Вісник НБУ. – 2013. – № 3. – С. 41 – 45.
8. Мельниченко О. В. Теоретичні засади електронних грошей // Бізнес Інформ. – 2013. – № 8. – С. 284 – 290.
9. Про затвердження Змін до деяких нормативно-правових актів Міністерства фінансів України з бухгалтерського обліку. Наказ Міністерства фінансів України від 27.06.2013 № 627, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 25 липня 2013 р. за № 1242/23774 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1242-13>

REFERENCES

- Arbuzov, S. H., Kolobov, Yu. V., and Mishchenko, V. I. *Bankivska entsyklopediia* [Banking Encyclopedia]. Kyiv: Tsentr naukovykh doslidzhen NBU; Znannia, 2011.
- “Dyrektyva 2009/110/IES IEvropeiskoho Parlamentu ta Rady shchodo zapochatkuvannia ta zdiisnennia diialnosti ustanovamy – emitentamy elektronnykh hroshei ta prudentsiinyi nahliad za nymy, shcho vnosyt zminy do Dyrektyvy 2005/60/ES ta 2006/48/ES ta skasovuiе Dyrektyvu 2000/46/ES” [2009/110/YES Directive of the European Parliament and of the Council on the taking-up and pursuit of the business establishments - electronic money and prudential supervision, amending Directive 2005/60/EC and 2006/48/EC and repealing Directive 2000/46/EC]. <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=72391>
- “Kontseptualna osnova finansovoi zvitnosti” [Financial reporting framework]. <http://www.minfin.gov.ua/file/link/332198/file/buh.pdf>
- [Legal Act of Ukraine] (1999). <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>
- [Legal Act of Ukraine] (2013). <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1242-1>
- Melnychenko, O. “Audyт elektronnykh hroshei v bankakh Ukrainy” [Audit of electronic money in banks of Ukraine]. *Visnyk NBU*, no. 3 (2013): 41-45.
- Melnychenko, O. V. “Teoretychni zasady elektronnykh hroshei” [The theoretical basis of electronic money]. *Biznes Inform*, no. 8 (2013): 284-290.
- “Zabezpechennia, umovni zobov'iazannia ta umovni aktyvy. Mizhnarodnyi standart bukhalterskoho obliku 37” [Provisions, Contingent Liabilities and Contingent Assets. International Accounting Standard 37]. [http://www.minfin.gov.ua/file/link/394632/file/IAS%2037%20%20\(ed_2013\)ua.pdf](http://www.minfin.gov.ua/file/link/394632/file/IAS%2037%20%20(ed_2013)ua.pdf)
- “Zvit pro rukh hroshovykh koshtiv. Mizhnarodnyi standart bukhalterskoho obliku 7” [Statement of Cash Flows. International Accounting Standard 7]. [http://www.minfin.gov.ua/file/link/394611/file/IAS%2007%20\(ed_2013\)ua.pdf](http://www.minfin.gov.ua/file/link/394611/file/IAS%2007%20(ed_2013)ua.pdf)